

ಅಸ್ತತ್ವರು ಕುಸುಮ ಬಿ.ಎಂ.

ಸಹ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಕನ್ನಡ ವಿಭಾಗ, ಸರ್ಕಾರಿ ಕಲಾಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು.

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18116429>

ABSTRACT:

ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನವು ವೈದೇಹಿಯವರ 'ಅಸ್ತತ್ವರು' ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿನ ಅಸ್ತತ್ವತೆಯ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಲೇಖಕಿ ಕುಸುಮ ಬಿ.ಎಂ. ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ತತ್ವತೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ, ಸ್ತ್ರೀಲೋಕದ ಜೈವಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಮುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬಾಣಂತನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇರಲಾಗುವ 'ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗ'ಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾದಂಬರಿಯು ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರು ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆ ಬಯಸುವ ಕಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅನುಭವಿಸುವ ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಅಸ್ತತ್ವತೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ ತಾರತಮ್ಯದ ವ್ಯಂಗ್ಯವನ್ನು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಂತಿಮವಾಗಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ತಲೆಮಾರು ಈ ಸಂಕೋಲೆಗಳನ್ನು ಮೀರುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಲೇಖನವು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

KEYWORDS:

ವೈದೇಹಿ, ಅಸ್ತತ್ವರು, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗ, ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ.

“ಅಸ್ತತ್ವರು” ವೈದೇಹಿಯವರ ಏಕೈಕ ಕಾದಂಬರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹಲವು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದೆ. “ಅಸ್ತತ್ವರು” ಎಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಾತಿಯಿಂದ ಕೀಳಾದವರು, ಅದರಲ್ಲೂ ದಲಿತರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಪದವನ್ನು ವೈದೇಹಿಯವರು ಹಲವು ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

“ಅಸ್ತತ್ವರು” ಎಂದರೆ, ಮುಟ್ಟುಬಾರದವರು ಎಂಬ ರೂಢಿಗತ ಅರ್ಥದೊಂದಿಗೆ ಮುಟ್ಟಲಾಗದವರು ಎಂದೂ ಅರ್ಥೈಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಕೆಲದಿನಗಳನ್ನು ಅಸ್ತತ್ವಳಾಗಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಟ್ಟು-ಬಾಣಂತನದ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬದುಕನ್ನು ಅಸ್ತತ್ವತೆಯ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕಾದ ಅಂಶವನ್ನು ಕೂಡ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೆಣ್ಣಿನ ಮೇಲೆ ಹೇರುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವತಃ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಣ್ಣು! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತಾಯಿ! ಎಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಎರಡು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ:

1. ಪುರುಷ ನಿರ್ಮಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಪಾಲಿಸುವವರು.
2. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಿರುವ ವರ್ಗ.

ಪಾಠಕ್ಕೆ, ಗೌರವಕ್ಕೆ, ರತ್ನ, ರುಕ್ಕು, ಸೀತು ಮೊದಲಾದವರು ಮೊದಲನೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದರೆ, ಭಾಸ್ಕರ, ಸರೋಜ, ಶಾಮಿ, ಶೀನ, ಶಿವ, ವಾಸುದೇವರಾಯರು, ಕುಮುದಿನಿ ಎರಡನೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ.

ಕಾದಂಬರಿಯು ಕುಂದಾಪುರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಯಿಂದ ಮೇಲಾದರೂ ಹೆಣ್ಣೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯ ನೆರಳು ಕಾಡುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮಡಿಯನ್ನು ಬಿಡದ ಈ 'ಅಸ್ವಶ್ಯ' ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಲಿಂಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೀಳು ಪದವಿ ಪಡೆದ ಈ ಹೆಂಗಸರು ಒಂದು ಜಾತಿಯಾಗಿ ತಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂದು ಬೀಗುತ್ತಾ ಇತರ ಜಾತಿಯ ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು ಹೆಂಗಸರನ್ನು ಅಸ್ವಶ್ಯರಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಮಹಿಳೆಯರಾಗಿಯೂ ಲಿಂಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್‌ರು ಮತ್ತು ಕೊರಗರು ಒಂದು ಸಮಾನ ನೆಲೆಗೆ ಬಾರದ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

'ಅಕ್ಕನಿಗೆ ಹೊಟ್ಟಿನೋವು ಸುರುವಾಗಿದೆ, ಬಂದು ಹೋಗಬೇಕಂತೆ ಅಮ್ಮ ಹೇಳಿದ್ದು' ಎಂದು ಶಾಮಿ ಮಿಡ್‌ಬಾಯಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಬರುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕಾದಂಬರಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಾದಂಬರಿಯ ಪ್ರತಿ ನಡಿಗೆಯೂ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡೇ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಕರೆದು ಬರಲು ಕಳುಹಿಸಿದ ತಾಯಿಯು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನಳಾದ ಮಿಡ್‌ಬಾಯಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ತಿನ್ನಬೇಡ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಬ್ರೆಡ್ ತಿನ್ನುವ ಆಸೆಯಾದರೂ, ತಾಯಿಯ ಮಾತು ನೆನಪಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಶಾಮಿ ಮುಂದೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಅಂದು ರಾತ್ರಿಯೇ ಅವಳಿಗೆ ಮನೆಯೊಳಗಿನ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಹೆರಿಗೆಯ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವ ಅಕ್ಕ ರತ್ನ, ಗಾಳಿ-ಬೆಳಕು ಬಾರದ ಕತ್ತಲೆಯ ಕೋಣೆ ಸೇರುತ್ತಾಳೆ. ಮಗುವಿನ ಜನನದೊಂದಿಗೆ ಅಶುದ್ಧಗಾಗಿ ಮುಟ್ಟಲಾಗದವಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಎಳೆ ಕಂದನು ಕೂಡ ಅಸ್ವಶ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರು ಮತ್ತೆ ಸ್ವಶ್ಯರಾಗುವುದು ಹನ್ನೊಂದನೆ ದಿನದ ಶುದ್ಧಿಯ ನಂತರವೇ. ಎಳೆ ಕಂದನಿಗೆ ಈ ಅಶುದ್ಧ-ಶುದ್ಧಿಯಾವುದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯುವುದು ಹಸಿವು ಮಾತ್ರ. ಆದರೆ ಈ ಘಟನೆ ಶಾಮಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಟು ವಾಸ್ತವಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಹುಟ್ಟಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲದಲ್ಲಿ, ಮಗುವನ್ನು ನೋಡುವ ಆಸೆಯಿಂದ ಹೆರಿಗೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡದೆ ಕಾದು ಕುಳಿತ

ಶಾಮಿಗೆ ಮಡಿಯ ಗೆರೆಗಳು ಮಗುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲ ಬಳಿಯೇ ನಿಂತು ಮಗುವನ್ನು, ಅಕ್ಕನನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಅಕ್ಕ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೈಲಿಗೆಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಳೆ. ರತ್ನಳ ಮೊದಲ ಮಗು ರವಿಮಾಣಿ ಕೂಡ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಡಿ- ಮೈಲಿಗೆಗೆ ಕುಂದುಬಾರದಂತೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವವರು ಪಾರ್ತಕ್ಕ ಎಂಬ ಮಡಿ ಹೆಂಗಸು. ಪಾರ್ತಕ್ಕ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರ. ಅವರ ಸುಖ-ಸಂತೋಷಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ನಲುಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವರು. ತಮ್ಮ ಮಗ ಭಾಸ್ಕರ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಅಡಿಗೆ ಕಲಿಸಿದ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ “ಗಂಡಸು ಅಡಿಗೆ ಮಾಡುವುದಂತಾದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಜನ್ಮ ಅಂತ ಯಾಕೆ ಬೇಕು? ಗಂಡನೇ ಅಡಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದಾದರೆ ಕಲಿಯುಗ ಮುಗಿಯುತ್ತ ಬಂತಂತಲೇ ಅರ್ಥ” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರ್ತಕ್ಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮಡಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಎಷ್ಟು ಬಿಗಿಯೆಂದರೆ ಮೈಲಿಗೆಯ ನಡುವೆಯೂ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಳು.

“ಪಾರ್ತಕ್ಕ ಮನೆ ಮುಟ್ಟಿರಬಹುದಾಗಿದ್ದ ಮಿಡ್‌ಬಾಯಿಗೆ ಬೈಯುತ್ತ ಕಾಲುನೀಡಿ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ‘ನಾನು ಎಷ್ಟು ತೇಲಿಕೊಂಡರೂ ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು, ಇರಪರ ಇಲ್ಲದವಳು’.

‘ನಮ್ಮದೊಂದು ಆಚಾರ ಅಷ್ಟೆ. ಈಗ ನಾವಿರುವುದೇ ಮೈಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೆ?’ - ಎಂದು ಗೌರಮ್ಮ ಹೇಳಿದರೆ

‘ಅದು ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಮೈಲಿಗೆ, ಮಿಡ್‌ಬಾಯಿಯದು ನೂರು ಮನೆಯ ಮೈಲಿಗೆ. ಈಗಷ್ಟೇ ಶೇಷು ಪೂಜಾರಿಯ ಮಗಳನ್ನು ಹೆರಿಸಿ ಬಂದೆ ಎಂದಳು ಅವಳು. ಕೇಳಿದೆಯೆ? ಯಾರ ಯಾರ ಮನೆ ಮೈಲಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ನನಗೇನು ಗರ್ಜು?’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ ಪಾರ್ತಕ್ಕ.

ಮಗು ನೋಡಲು ಬಂದ ಶಾಮಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವವಳು ಅವಳೇ. “ಶಾಮಿಗೆ ಮಲಗಿದರೆ ನಿದ್ರೆ ಬರಲೊಲ್ಲದು. ಎದ್ದು ಬಂದು ಅಮ್ಮ, ನಾ ಮಗುವನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು” - ಎಂದಳು. ಬಾ ಎಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಳು ಗೌರಮ್ಮ. ‘ಒಳಗೆ ಬಿಡಬೇಡ ಬಂದು “ರತ್ನಕ್ಕ” ಎಂತ ಹಾಸಿ ಕುಳಿತರೂ ಕುಳಿತೇ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆ ಹೋದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ” ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರಾಯಿತು ಬಾ ಎಂದು ಮಂಕಾಗಿದ್ದ ರವಿಯನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆಯುವ ರತ್ನಳಿಗೆ ಪಾರ್ತಕ್ಕ ‘ನಿನ್ನ ಕೊಂಯ್ಯಾರ ಸಾಕು ಇವತ್ತು ಬಂದು ಮಂಚ ಹತ್ತುತ್ತದೆ ನಾಳೆ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೇ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಲ್ಲ ಕರೆಯಬೇಡ’ - ಎನ್ನುತ್ತ ಬರಲೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟ

ರವಿಮಾಣಿಗೆ 'ಹ್ಲೇ, ಅಮ್ಮನ್ನ ಮುಟ್ಟಬಾರದು ಹಾಗೆಲ್ಲ, ಅವಳಿಗೆ ಅಬ್ಬು ಆಗಿದೆ' ಎಂದು ಗದರುತ್ತಾಳೆ. ರವಿ ಬೆಚ್ಚಿ ಮುಂದಿಟ್ಟ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಬಾಗಿಲ ಸಂದಿಯಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ರತ್ನಳ ಮಮತೆಗೆ ಪಾರ್ತಕನ ಮಡಿಯು ಅಡ್ಡ ಬರುತ್ತದೆ.

ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆ, ಮೇಲು-ಕೀಳು, ಎಂಬ ವಿಷಯ ಪಾರ್ತಕನ ಮಮತೆಯನ್ನು ಮರೆಸುವಷ್ಟು ಆವರಿಸಿದೆ. ಒಬ್ಬನೇ ಮಗನಾದ ಭಾಸ್ಕರ, ಅವಳ ಬದುಕಿನ ಏಕೈಕ ಆಸರೆ. ಜಾತಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟ ಕಡೆಯವರೆನಿಸಿದ ಕೊರಗರ ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾದನೆಂದು ಅವನಿಂದ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನೇ ಕಡಿಮೆಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

ಗಣೇಶ ಚೌತಿಯಂದು ಮನೆಮನೆಗೂ ಕಡುಬು ಬೇಡುತ್ತಾ ಬರುವ ಕೊರಗರ ಗುಂಪನ್ನು ನೋಡಿ, ಪಾರ್ತಕನಿಗೆ ಮಗನ ಬಾಯಿರುಚಿ, ಕಡುಬಿನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಬೇಡಿ ತಿಂದು ಬೆಳೆದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಕಡುಬು ಮಾಡಿಹಾಕುವಳೆ? ಎಂಬ ಮಮತೆಯ ಕರುಳು ಆ ದಿನವಿಡೀ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅವನನ್ನು, ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅವಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾಸ್ಕರ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಅವಳ ಮಡಿ ಕರಗುವುದಿಲ್ಲ. ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಅಸಹಾಯಕ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದಾಗಲೂ ಅಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಕುಳಿತು ಮಡಿ ಮತ್ತು ಜಾತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮಗನ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆ, ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ತೊರೆಯಲಾಗದೆ ನರಳುವ ಪಾರ್ತಕ ಅದರಿಂದ ಹೊರಬರುವ ದಾರಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಾನೇ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ 'ಗುಲಾಬಿ ಟಾಕೀಸು ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಅಲೆಗಳು' ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿನಿಮಾ ಮಹಿಳೆಯರ ಮನೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಂದ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. "ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಂಗಸರು ಮುಟ್ಟಾಗುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಾ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಳಕನ್ನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದು". ಸಿನಿಮಾ ಟೆಂಟನ್ನು ಸ್ತ್ರೀ ಬಿಡುಗಡೆಯ ದಾರಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಲ್ಲಿಯ ಹೆಂಗಸರು, ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಹಿಂಜರಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಊರಿನ ಸೂಲಗಿತ್ತಿ ಲಿಲ್ಲಿಬಾಯಿ ಗೇಟ್‌ಕೀಪರ್ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ, "ಗಂಡಸರೆದುರು ಹೆರುವುದೆ? ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮೂಲೆಗೊತ್ತಲ್ಲಟ್ಟ ಆ ಊರಿನ ಡಾಕ್ಟರಶಾಪು ಸುಣ್ಣ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಶೋಭಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು." ಹೆಂಗಸರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಅರಿವು ಮೂಡಿದ್ದು, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಲೋಕವ್ಯವಹಾರಗಳ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಗೋಚರವಾಗತೊಡಗಿದ ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಲಘುದಾಟಿಯಲ್ಲೇ ಕತೆ ನಿರೂಪಿಸುವ ಕ್ರಮ ಅನನ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕೇವಲ ಮೇಲು ವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಳವರ್ಗದವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಜವೆಂಬಂತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಂತರ್ಜಾತಿ ವಿವಾಹದ ಮೂಲಕ ಕುಮುದಿನಿಯಾಗುವ ತುಕ್ರಿಯನ್ನು

ಅವರ ಜಾತಿಯವರು ದೂರ ಮಾಡುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆ. ಭಾಸ್ಕರನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ವಾಸುದೇವರಾಯರು, ಶೀನು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರೂ ಅವಳ ಬಂಧುಗಳಾದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ತುಂಬು ಗರ್ಭಿಣಿಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಸಹಾಯಕಳಾದ ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ, ಅವಳ ಮನೆಯವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಾದ ವಾಸುದೇವರಾಯರು ಅವಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಜಾತಿಯ ಮೇಲು-ಕೀಳಿನ ಸಂಕೋಲೆಯಲ್ಲಿ ನರಳಿದ ಈ ಜನಕ್ಕೆ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹೊಸ ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಬೇಡ. ಬದಲಾವಣೆಗೆ, ಸಮಾನತೆಗೆ ಜಾತಿಯ ಸಿಹಿ ಉಂಡವರು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸಬೇಕಾದವರು ಹಳೆಯದಕ್ಕೆ ಜೋತು ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ.

ಗೆಂಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಶೂದ್ರಳಾದ ಸೀತುವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಪುಟ್ಟುವಿಗೆ ಜಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ, “ಚಣ್ಣಮ್ಮ, ಬೇರೆ ಕೆಲಸ ಇಲ್ಲವ ಎಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಜಗಳ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ? ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೇನಾಯಿತು? ನಾನೇನು ಮನುಷ್ಯಳಲ್ಲವ? ನೀವು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಮುಟ್ಟದಿದ್ದರೂ ಪಾರ್ಶ್ವಮ್ಮ ಸೆಗಣೆ ನೀರನ್ನು ನಿಮ್ಮ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸುರಿದೇ ಸುದ್ದೆ.” ಎಂದು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಸಾರುವ ಸೀತುವೇ ತನಗಿಂತ ಕೀಳುಜಾತಿ ಎನಿಸಿದವಳೊಬ್ಬಳ ಸೆರಗು ತಾಕಿ ಮೈಲಿಗೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ಬಗೆದು ಮಿಂದು ಶುದ್ಧವಾಗುವುದು, ಪುಟ್ಟುವಿನ ಮೂಲಕ ಜಾತಿಯ ಮೂಲವನ್ನೇ ಕೆಡಕುತ್ತದೆ. ಪುಟ್ಟನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಅವಳು “ಪುಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ನೀರು ಯಾಕೆ ಸುರಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಚಣ್ಣಮ್ಮ? ಅದು ಶುದ್ಧ ಆದ ಹಾಗೆ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ನನ್ನ ಕೆಲ ಕೇಳುತ್ತೀರ? ಆ ಹಾದಿ ದಾಟಿ ಬರುವಾಗ ಕೊರಗರ ಕೊಪ್ಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೊರಗರ ಹಿಂಡು ಒಂದು ಬಂತಲ್ಲ. ನಾನೆಷ್ಟು ಬದಿಗೆ ತೇಲಿಕೊಂಡರೂ ಒಂದು ಗಾಂಜಾಲಿಯ ಸೆರಗು ನನ್ನನ್ನು ತಾಗಿಕೊಂಡೇ ಹೋಯಿತು. ವೈ. ತಲೆಗೆ ಮಿಂದ ಹೊರತು ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲ’.

“ಅದು ಯಾಕೆ? ಆಗ ನೀನೇ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ, “ನಾನೇನು ಮನುಷ್ಯಳಲ್ಲವ,” ಅಂತೇಳಿ, ಕೊರಗರೂ ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲವ’ ಎಂದು ‘ಪೋರ್ಸಿ’ ನಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದ ಪುಟ್ಟ.

‘ನಿಮಗೆ ಇದೆಲ್ಲ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಯ್ಯ. ಎಂಜಲು ತಿಂಬ, ಹೇಲು ಬಾಚುವ ಜನಕ್ಕೂ, ನಮ್ಮ ಜಾತಿಗೂ ಎಂದಾದರೂ ಸಮವ?’ – ಎನ್ನುತ್ತ ಸೀತು ಬಿಸ ಬಿಸನೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು.”

ಮನುಷ್ಯನಾದವನು ತನಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಇರಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಬಯಸುವ, ತಾನು ಮೇಲು ಎಂದು ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವ, ಅವನ ಮೂಲಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ. ಜಾತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೊಂದು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ತನಗಿಂತ ಮೇಲುಜಾತಿಗೆ ಅಥವಾ ಮೇಲುಸ್ಥಿತಿಗೆ

ಸೇರಬಯಸುತ್ತಾನೆಯೇ ಹೊರತು ಕೆಳಸ್ಥಿತಿಗಲ್ಲ. ಪುಟ್ಟ ತನ್ನನ್ನು ಸೀತೆಯ ಮಗನೆಂದಾಗ ಅಳುವುದು ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಬಾಲಿಕ ವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಮನೆಯ ಕೆಲಸದವಳಾದ ಚಂದು, ನರಪಟಿಯನ್ನು ಕಂಡು “ಅಂಗಳ ಗುಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದ ಚಂದು ‘ಅಗಣಿ ಅಮ್ಮ, ಈ ನರಪಟಿಗೆ ಇದ್ದ ಖುಶಿ ಯಾರಿಗಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳು? ಒಂದಕ್ಕೆ ಕಾಣಿ. ಏನಿಲ್ಲದವರು ಗಮ್ಮತ್ತಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ, ನಮ್ಮಂತವರಿಗೆ ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಚಿಂತೆ”. ಎಂದರೆ.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯಜಮಾನಿಯಾದ ಗೌರಮ್ಮ ನೇರವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ “ನಮ್ಮಂತಹವರಿಗೆ ಅಂತ ಹೇಳಿ ತಾವೂ ಅವಳೂ ಸರಿಸಮವನ್ನುವಂತೆ ಮಾತಾಡಲು ಇವಳು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಪುಳಕಿ?” ಎಂದು ಚಂದುವಿಗೆ ಕೇಳಿಸುವಂತೆಯೇ ಹೇಳುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ. ಇದು ಆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ವಯಸ್ಕ ವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾವಂತ ಕೂಸನೊಬ್ಬ ಕುಡಿದ ಲೋಟವನ್ನು ತೊಳೆಯಲು ನಿರಾಕರಿಸುವ ರುಕ್ಕು, ಪಾರ್ತಕನನ್ನು ಗೇಲಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಕೊರಗರ ಗುಂಪು ಮನೆ ಮುಂದೆ ಬರಲು ನಿಮ್ಮ ಬಳಗ ಬಂತು ಎಂದು ಹಂಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಪಾರ್ತಕನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಮಾರ್ಗ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಾನು ಸಮ ಅಥವಾ ನನಗಿಂತ ಅವಳು ಕೆಳಗೆ ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಸಮಾನತೆ ಸಾಧಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾಳೆ, ಹೊರತು ಜಾತಿ ಮೀರಿಯಲ್ಲ. ಜಾತಿ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಲಾಗದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ನಮಗಿಂತ ಊಂಚು ಜಾತಿಯವರು ಯಾರೇ ಇರಲಿ, ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದರೆ ನಮಗೆ ಪಾಪ ಎಂಬ ಮಂಜನಂತಹವರು ಜಾತಿ ಮೀರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾರರು.

ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಂಗಸರು ಜಾತಿಯ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿ ನರಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಯುವಪೀಳಿಗೆ ಜಾತಿಯ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಡಿಲಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದೆ. ಕೊರಗರ ಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಕೊರಗರ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಜಾತಿಯ ಮೂಲವನ್ನೇ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಲು ಭಾಸ್ಕರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಮಾವ ವಾಸುದೇವರಾಯರು, ಅವರ ಮಗ ಶೀನ, ಶಿವು, ಸರೋಜ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾದ ಶಿವು, ಪುಟ್ಟ, ಜಯ, ಶಾಮಿ ಇವರು ಜಾತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಪರಿಯೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ.

“ಜಯ ಕೇಳಿದಳು - ‘ಏಯ್ ಶಿವಣ್ಣ, ನಾವು ಯಾಕನ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಬಾರದು?’

‘ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಯಂತ ಮಣ್ಣು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅದೆಲ್ಲ ಸುಮ್ಮನೆ’ - ಎಂದ ಶಿವ, ತಾನು ಮತ್ತು ದುಗ್ಗು ಮಕ್ಕಳು ನಾಟಕ ಮಾಡುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಸಲ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದೆವೋ! ಏನಾಯಿತು! ಅವರು ಜಂಭ ಮಾಡಿದರೆ ತನ್ನದೂ ಜಂಭ! ಅಷ್ಟೇ.

ಆದರೆ ಶಾಮಿಗೆ ಶಿವನ ಉತ್ತರ ಸರಿಯಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ ಅಂತನಿಸಿ,

‘ಅಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ಅವು ಬರೀ ಮೀನು ಜಂಜಿರವು, ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಸಲವೂ ಮೀಯುವುದಿಲ್ಲ’ – ಎಂದಳು. . . . .

. . . ‘ಸೀತುವಿನ ಜಾತಿಯವರೆಲ್ಲ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರೋ ಏನೋ, ಕೊರಗ ಕೂಸಾಳುಗಳೆಲ್ಲ ಕಿರುಬೆರಳಿನಿಂದ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸೀತು ಯಾಕೆ ಕೊರಗರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದನಂತ ಮೀಯಬೇಕು?’

ಯೋಚಿಸಿದರು. ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಯೋಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ಕಗ್ಗಂಟಾಯಿತು. ನಿದ್ದೆ ಬಂದದ್ದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.”

ಹಿರಿಯರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಮಡಿಯೆಂದರೆ ಸ್ವಚ್ಛತೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಕಿರಿಯರಿಗೆ, ಹಿರಿಯರ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಗೊಂದಲ ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಜಾತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಕತೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಿಂದ ಅಳಿಸಿ ಹಾಕುವ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಸಮಾಜ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಭರವಸೆಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ ಈ ಕಿರಿಯರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಬಗೆಯ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಗೆ ಶಾಮಿ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ಕಂಡಿದ್ದ ಅವಳು ಸ್ವತಃ ಆ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯ ಯಾತನೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಪ್ರಾಕೃತಿಕವಾದ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಮೂಲಕ ಜೈವಿಕ ಅಸ್ವಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅದು ಅವಳಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಗೂ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರ ಮಾತುಗಳು, ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಇವರೆಲ್ಲರ ನಡುವೆ ಹೊಸ ಅಲೋಚನೆಯುಳ್ಳ ಸರೋಜಿಳ ಮಾತುಗಳು ಶಾಮಿಯ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಶಾಮಿಯು ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆವ ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಕಾಲ ಬದಲಾವಣೆಯ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ.

“ಗೌರಮ್ಮ ಆತಂಕದಿಂದಲೇ ಹೊರಬಂದರು. ಶಾಮಿಯನ್ನು ಕಂಡು ‘ಓಹೋ!.... ಇನ್ನೊಂದು ಮುಳ್ಳು!’ ಎಂದು ಗಕ್ಕನೆ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟರು.

‘ನೀ ಇನ್ನೂ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.’ ಎಂದು ಸರೋಜಿ ಗೌರಮ್ಮಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇಸರಿಸಿದಳು.

...

‘ಅಮ್ಮ, ನೀನು ಅಕ್ಕಿಗೆ ಮತ್ತು ನಂಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನೆನಪಿದೆ. ಊಟವೂ ಆ ಕತ್ತಲೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೇ. ಕೈ ತೊಳೆಯುವುದೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ. ಮೂರು ದಿನವಿಡೀ ಸ್ನಾನ ಸಹ ಇಲ್ಲದೆ, ತಲೆ ಬಾಚದೆ ...ಶಿ...ಶಿ... ಅಕ್ಕ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ನಾನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಮಡಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಅಡಿಮೇಲು ಮಾಡಿದೆ. ನಾನು ಒಪ್ಪಿದಷ್ಟು ಶಾಮಿ ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ...’

‘ಹೆಣೆ, ನಿಂಗೇನು ಗೊತ್ತುಂಟು? ಮುಟ್ಟಾದವರ ನೆರಳು ಬಿದ್ದರೂ ಮುಂಚೆಲ್ಲ ತಲೆ ಮೀಯಬೇಕಿತ್ತು, ಅಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಡಿ ನಾವು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೂ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ?’

‘ಅದೆಲ್ಲ ಬೇಡ, ಶಾಮಿ ಬೇಕಾದರೆ ದೂರವಿರಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೋಸ್ಕರ, ಆದರೆ ಕೇವಲ ಮಡಿ ಮೈಲಿಗೆಯೆಂದಲ್ಲ ಅವಳಿಗೆ ರಗಳೆ ಮಾಡುವುದು ನನಗೆ ಸರಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.’

‘ಅದೆಲ್ಲ ಮರ್ಯಾದೆಯಲ್ಲ, ನಾನು ಮೈನೆರೆದಾಗ ಗಂಡನ ಮನೆಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದಿಬ್ಬಣ ಬಂದಿತ್ತು, ಹಾಲು ತುಪ್ಪ ತಂದು, ಚೆಟ್ಟು ಹೊಯ್ಯಿಸಿ ... ಅದೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ರಮ.’

‘ತಿಂಡಿ ಮಾಡಿ, ಯಾರು ಬೇಡವೆಂದವರು? ಆರತಿ ಗೀರತಿ ಅಂತ ನಾಲ್ಕು ಜನರನ್ನು ಕರೆದು ಗುಲ್ಲು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ.

ಶಾಮಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವೂ ನಡೆದಿದೆ. ಅವಳ ಅಳು ಇನ್ನೂ ನಿಂತಿಲ್ಲ. ಗೌರವನಿಗೆ ತುಂಬ ಬೇಸರವಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟರವರೆಗೆ ಬದುಕು, ಒಂದು ಬದುಕು, ಇನ್ನೆಂಥದು? ಆಚೆ ಹೋಗಬೇಡ, ಈಚೆ ಹೋಗಬೇಡ, ಕತ್ತಲೆ ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಡ, ಮದುವೆಯಾಗು, ಹೆರು, ಹೆತ್ತ ಮಕ್ಕಳ ಚಾಕರಿ ಮಾಡು, ಎಲ್ಲ ಮುಗಿಯುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಾಯವೂ ಮುಗಿದು ತಾವೇ ಚಾಕರಿ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ಥಿತಿ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲವ ಹೆಣ್ಣು ಅಂದರೆ?

ಆದರೆ ಸರೋಜ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಹೌದೆನ್ನುವವಳಲ್ಲ, ‘ಅವೆಲ್ಲ ನಾವು ನಾವು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಗುಂಟು.’

ಪಾಠ್ಯಕ್ಕೆ ‘ಹೆಣೆ, ಹೆಚ್ಚು ಹಾರಬೇಡ, ಹೆಂಗಸು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಹೆಂಗಸೇ ಕಾಂಬ, ನಿನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ದಾರಿ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿದೇ ಬಿಟ್ಟು ಅಂತೇಳಿ ತಿಳಕೋ, ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿ? ಜನ ಅವನನ್ನು ಹೊಡೆಯಬಹುದು, ಇಲ್ಲ ಕೊಂದೇ ಹಾಕಬಹುದು, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋದದ್ದು ಹೋಯಿತೆ? ಮತ್ತೆ ಏನು ಕೊಟ್ಟರೂ ವಾಪಾಸು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.’

‘ಹ್ಲಂ ಹ್ಲಂ, ಒತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭದಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಮರ್ಯಾದೆ ಎಂಬುದು ನಾವು ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಅವ ಕಸಿಯಲು ಹೊರಟರೆ ಅವನ ಮರ್ಯಾದೆ ಹೋದೀತೇ ವಿನಾ ನನ್ನದಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತೆಂದು ನಾನು ದಂಡ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೋರ್ಟಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ, ಬರಲಿ ನೋಡುವ ಅವ!’

‘ಅಡ್ಡೆಲ್ಲ, ಬಾಯಿಂದುದ್ದ ಕೊಚ್ಚಿ ಇಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸರೋಜನಿಗೆ ಓಟು ಕೊಡಬೇಕು’ ಶಾಮಿ ಪಿಳಿ ಪಿಳಿ ಸರೋಜಳನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು.

‘ಹೆಣೆ ಶಾಮಿ, ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಹುಡುಗಾಟಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡು

ಗೊತ್ತಾಯಿತೆ? ಆಚೀಚೆ ಹೋಗುವಾಗ ಲಂಗ ಮುದುರಿಕೊಂಡು ಹೋಗು..... ಮೂರು ದಿವಸ ಮುಟ್ಟಾದವರೆಂದರೆ ಯಂತಂತ ಮಾಡಿದೆ? ಮೊದಲ ದಿನ ಕೂಸಾಳುಗಳು, ಎರಡನೆಯ ದಿವಸ ಚಂಡಾಲರು - ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಿಯರು.....

ಶಾಮಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳಲು ಸುರುಮಾಡಿದಳು.”

ಪಾಠ್ಯ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಮೊದಲೇ ಆತಂಕದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆದರಿಸಿ, ಅವಳಿಗೊಳಿಸುವ ಬದಲಿಗೆ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದೇ ಮಹಾಪರಾಧ ಎನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವ ಅವರು, ಶಾಮಿಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಅಸಹನೆಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜೊತೆಗೆ ಭಯ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ನಡುವೆ ಸರೋಜ ಶಾಮಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ನೀಡುತ್ತಾ ಸರಿ-ತಪ್ಪುಗಳ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳಿಗೆ ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಗಿಂತ ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಾಮಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

‘ಅವಲಂಬಿತರು’ ಕತೆಯ ಶಾರದೆ, ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಲು ಇನ್ನೂ ಮೈನೆರೆಯದ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕರೆತರುತ್ತಾಳೆ. ಮೈನೆರೆಯದ ನಂತರ ಅವಳನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ‘ಮೈ ನೆರೆಯದ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ. ನಂಗೇ ಒಂಥರ ಭಯ, ಯಾರನ್ನೆಂತ ಕಾಯುವುದು? ಯಾರನ್ನು ನಂಬುವಂತಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ?’ ಎನ್ನುತ್ತಾಳೆ.

ಹೀಗೆ ಕರೆತರುವ ಕೆಲಸದವಳು ‘ಅಹಲ್ಯೆ’ ಮೈನೆರೆಯದಾಗ

‘ಅದು ಮುಟ್ಟಂತಲ್ಲ ಮಾರಾಯ್ತಿ’ ಎಂದಳು. ‘ಹೂಂ’, ‘ಇನ್ನು ನಂಗೇ ಬೇಡವಷ್ಟೆ, ಮಿಂದು ಒಳಗೆ ಬಂದದ್ದೇ ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ.’

‘ಯಾಕೆ ಅಷ್ಟು ಹೆದರಿಕೆ?’

‘ಹೆದರಿಕೆಯೆ? ಸೆರಗಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಾಗಲ್ಲವೆ ಇನ್ನು?’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ.

ಹೀಗೆ ಹುಡುಗಿ ಹೆಣ್ಣಾಗುವ ಘಟನೆಯು ಸಂಭ್ರಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯ-ಆತಂಕಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಈ ವಿಚಾರಗಳ ಅರಿವಿರದ ಎಳೆಯರು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡುವುದರ ಬದಲು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಟ್ಟು ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಪಾಠ್ಯಕ್ಕೆ. “ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ, ಬಿಳಿ ಕಾಗೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುಟ್ಟಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಂಥವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದವರು ಕರಿಕಾಗೆಯಾಗಿ ಹಾರಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ.”

‘ಹಾಗಾದರೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾವಲ್ಲ ಕಾಗೆಗಳು - ಅವೆಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ಆದದ್ದು?’

‘ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕರಿಕಾಗೆಗಳು ಎಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದವು? ನೀವು ಮುಟ್ಟಲು ಹೋಗಬೇಡ ತಿಳಿಯಿತು?’

‘ಹುಂ’ - ಪುಟ್ಟ ಹೊದಿಕೆಯೊಳಗೇ ಹೆದರಿ ಹೂಗುಟ್ಟಿದ.

ಆಚೆ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಯ ಕೇಳಿದಳು ‘ಹಾಗಾದರೆ ಬಿಳಿಕಾಗೆ ಹೆಂಗಳರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾಕೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ? ಗಂಡಸರು ಮುಟ್ಟಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ!’

‘ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲ ಏನು ಅಧಿಕ! ಗಂಡಸರೆಂದರೇನು! ಕಾಗೆ ಮುಟ್ಟುವುದೆಂದರೇನು! ಮಲಕೋ ಸುಮ್ಮನೆ.’

ಈ ರೀತಿಯ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಕಟ್ಟುಕತೆಗಳ ಮೂಲಕ ಭಯದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಸುವ ಪಾರ್ಶ್ವಕನ್ನ ಬಳಿ ಜಯಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಲು ಅವಳು ಸಿದ್ಧಳಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು ಎಂದು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿಡುವ ಇಂತಹ ವಿಚಾರವನ್ನು ‘ಮುಟ್ಟಬಾರದು’ ಎಂಬ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ರೂಕ್ಷತೆಯ ಮುಂದೆ ಮೌನವಾಗುವ ಶಾಮಿ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ಗಂಭೀರತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಉಸಿರುಗಟ್ಟಿದ ಸ್ಥಿತಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಸರೋಜಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಸರೋಜಳೇ ಶಾಮಿ ಒಳಗೆ ಬಂದು ಹೋಗದ ಹಾಗೆ, ಅವಳ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿ, ಅವಳು ಲಘುವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವಳು, ಅವಳು ಅವಳಾಗಿ ಅರಳಲು ಬೆಂಬಲವಾಗುವಳು. ಕುಮುದಿನಿಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತರುವ ಸಲಹೆ ನೀಡುವ ಸರೋಜ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು, ಮೇಲು-ಕೀಳುಗಳನ್ನು ಮೀರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಹೊಸ ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. ಜೀವಪರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವ ಸಮಾಜದ ಭರವಸೆ ಮೂಡಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ. “ಹಾಗೆಂದು ಮದುವೆಯಾಗಬಾರದೆಂತ ಅವಳಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಿಗಿರುವುದು ಚಿರಿಪಿರಿ ಇಲ್ಲದ ಬದುಕು, ಚಂದದ ಬದುಕು ತನ್ನದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ರತ್ನಕ್ಕನಿಗೆ ರವಿ ಹುಟ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ತನಗಿನ್ನೂ ಮದುವೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅಡುಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದಿನಗಳೆಲ್ಲ ಮಟ್ಟಮಾಯಕವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಆಕೆ ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವವ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂತ ಎಣಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಉಂಟು. ತಾನೆಣಿಸಿದವ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಅವ ಯಾವ ಜಾತಿಯವನೇ ಆಗಿರಲಿ, ತಾನು ಆಗುವವಳೇ. ‘ಅಂತಹವ ಸಿಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಕೇವಲ ನಿಮ್ಮ ಭಾರ ಹರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮದುವೆ ಆಗುವವಳಲ್ಲ’ - ಅಂತೆಲ್ಲ ತಾಯಿ ತಂದೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿಬಿಡಬೇಕೆಂತ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರಬೇಕು, ಅವನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಇರಬೇಕು. ಹೃದಯವೂ,

ದೇವರು - ದಿಂಡರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೂ ಆಗದ ಬಿಡಲೂ ಆಗದ ತನ್ನನ್ನು ಅದಲ್ಲದರಿಂದ ದೂರ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಒಟ್ಟು ಬದುಕೇ ಎಷ್ಟು ಚೆಂದ ಎಂದು ಬದುಕುವುದನ್ನೇ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ, ಗೌರವಿಸುತ್ತ ಇರುವಾತನನ್ನು ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕು. ನಡೆ-ನುಡಿ, ಊಟ-ನೋಟ, ಹಾಸಿಗೆ ..... ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಉತ್ತಮಿಕೆಯತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಇರಬೇಕು ತಾನು ..... ಅವನೊಂದಿಗೇ .....

...ತಂದೆಯೊಡನೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಪಾಠ್ಯಕ್ಕರೊಂದಿಗೆ ಮದುವೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿರಲಿ, ಮ ಎಂಬಕ್ಷರ ಕೂಡ ನುಡಿಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಮದುವೆಯ ತೆವಲು ಹತ್ತಿದೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಎಂದೇ ಎಣಿಸುವವರು, ತುಟಿ ತೆರೆಯದೆ ತಾನು ಬಯಲಾಗುವಂತಿಲ್ಲ, ಬರಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಳುವ ಬೀಳುವ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸತ್ಯದ ಚಿತ್ರ ತನಗೇ ಸಿಗುವಂತಿಲ್ಲ. ತಾನು ತುಟಿ ತೆರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೊಬ್ಬ ಬಂದಾನೆಯೇ? ತಾನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿದೀತೇ.....? ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಭಾಸ್ಕರನ ಹೆಂಡತಿ ಎಷ್ಟು ಅದೃಷ್ಟವಂತೆ ಅಂತನಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಸ್ಕರ ಕಣ್ಣೆದುರು ಸುಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಪಾಠ್ಯಕ್ಕನ ಮಗ ಭಾಸ್ಕರನನ್ನು 'ಭಾಸ್ಕರಣ್ಣ' ಎನ್ನಲೇಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಸಂಕಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥವ ಗಂಡನಾಗಿ ದೊರೆತರೆ ವಾದ್ಯ, ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ, ಮಂಟಪ, ಧಾರೆ, ಬಂದ ಜನ, ಊಟ ಉಡುಗೊರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪೋಣಿಸಿದಂತೆ ಆದೀತು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಮದುವೆ ಎಲ್ಲಾದರೂ ನಡೆದಿದೆಯೆ?

ತಾನು ಹೀಗೆಯೇ ಮನವೊಪ್ಪುವವನಿಗಾಗಿ ಕಾದು ಕಾದು ಕೊನೆಗೆ ಕೆನ್ನೆ ಗುಳಿ ಬಿದ್ದು, ಕೂದಲು ಹಣ್ಣಾಗಿ, ಚರ್ಮ ಸುಕ್ಕಾಗಿ ಬಿಟ್ಟೀತು ಎಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಅವಸರದಿಂದ ಒಪ್ಪಿಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಆ ಆತ ರತ್ನಕ್ಕನ ಗಂಡನಂತೆ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಪಂದಿಸದೆ, ಸ್ಪರ್ಶಿಸದೆ ತನ್ನನ್ನು ಅಸ್ವಶ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರಿಸಿ ತನ್ನ ಯಾವ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಅಸ್ವಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೂ ಯಾವ ಉತ್ತಮ ಭಾವನೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಪಂದಿಸದೆ ಅಸ್ವಶ್ಯ ಮಾನವರಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುವಂತಹ ಸಂಸಾರ ತನ್ನದಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಸರೋಜ ತನ್ನ ಅಕ್ಕನ ದಾಂಪತ್ಯದ ಸೋಲನ್ನು ನೋಡಿರುವವಳು, ಹಾಗಾಗಿ ಆಕೆ ಭಾಸ್ಕರನಂಥ ಆದರ್ಶಪತಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾಳೆ.

ಆದರೆ ಅವಳಿರುವ ಪ್ರಪಂಚ ಇನ್ನು ಪುರಾತನ ಮಾದರಿಯದಾಗಿದೆ. ಆ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅವಳು ಒಂದು ಹೊರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ. "ವರ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಎಂತಹ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನೆಂಟಿಸಿಕೆ ಬಂದಿತ್ತು ಸರೋಜನಿಗೆ. ಹುಡುಗನಿಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿತ್ತು. ಎರಡು ತಲೆಮಾರು ಕೂತು ತಿನ್ನುವಷ್ಟು. ಬೇಡವೇ ಬೇಡ ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಿತ್ತಲ್ಲ ಹುಡುಗಿ! ಅಪ್ಪಯ್ಯ ಹಳತಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನೂ ತನ್ನ ಬೆನ್ನು ಬೆನ್ನಿಗೇ ಮತ್ತಷ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಕಳೆಯಲಿಕ್ಕುಂಟು. ಪಾಠ್ಯಕ್ಕ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನೆಂಟಿಸಿಕೆ ಮಾಡಲು ಜನ ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿದ್ದರೂ! ಶಾಲೆ, ಓದು ಬರಹ

ಯಾವ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ? ಇಷ್ಟೂ ಆಚರಣೆಗೆ ತರದಿದ್ದ ಮೇಲೆ? ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಇವರ ಜೋರು ಸಾಲದು, ತನ್ನ ಅಪ್ಪಯ್ಯನಾಗಿದ್ದರಾ? 'ಯಾಕೆ ಬೇಡ? ಆಗಲೇ ಬೇಕು ಅವನನ್ನೇ' - ಎಂದು ಬುಟ್ಟು ಹಿಡಿದು ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಎಳೆದು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರೋ! ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ಮಗಳ ಹತ್ತಿರ 'ಅವ ಆಗಬಹುದಾ?' - ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನು! ಅವಳು 'ಆಗದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದೇನು! ಸೈ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನು! ಹಾಗೆ ಕೇಳುತ್ತ ಹೋದರೆ ಹೌದಾ ನಾವು ಮದುವೆ ಮಾಡುವುದು? ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಎಂದಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡುವುದೆಂತ ಉಂಟು? ಅವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಯಾಕೆ ಮತ್ತೆ?" ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ರೂಕ್ಷವಾದ ಪಿತೃಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಂತರಂಗಿಸಿಕೊಂಡ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಅವಳ ಭಾವನೆಗಳು ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಇಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಬಿಡುವ ಅವರು, ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮುಚ್ಚಟೆಯಾಗಿದ್ದಷ್ಟೂ ಜಾತಿ ಧರ್ಮ ದೇಶ ಮನೆ ಎಲ್ಲವೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನಂಬುವವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅದನ್ನೇ ಬಾಳಿನುದ್ದಕ್ಕೂ ಪಾಲಿಸುವ ಅವರಿಗೆ, "ಯಾಕೆ ಕೆಲಸ? ಸುಮ್ಮನೆ ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಬಿಟ್ಟು? ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ನಾಳೆ ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಓಡಿ ಹೋದರೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀರಿ? ಒಮ್ಮೆ ಹೋದ ಮರ್ಯಾದೆ ಮತ್ತೆ ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟರೂ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತದೆ? ಇನ್ನೂ ಮದುವೆಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿವೆ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಸರೋಜಿನಿಗೆ ಉಡಾಪು ಜಾಸ್ತಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹಟಮಾರಿತನವೂ ಉಂಟು. ನಾಳೆ ಅವಳು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗಿರಬಾರದು. ಈಗಲೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಹದ್ದುಬತ್ತಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ನೀವು" ಎನ್ನುವ ಅಳಿಯ ಆದರ್ಶವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಹೊರತು ಭಾಸ್ಕರನಲ್ಲ.

ಬಾಣಂತಿ, ಮುಟ್ಟು ಮೊದಲಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಕೆಲವು ಅರ್ಥಹೀನ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಲೇಖಕಿಯು ಮಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಟ್ಟು, ಬಾಣಂತನ, ಮಡಿ-ಮೈಲಿಗೆಯ ಇಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು ಅವರನ್ನು ಅವರು ಹೆಣ್ಣಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಾಧಿಸುವ ಕ್ರಮ. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ವಿಪರ್ಯಾಸವನ್ನು ಕಾದಂಬರಿ ದಾಖಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಕುಂದಾಪುರ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕಿರು ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ಈ ಕಥೆಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಹೋಗುವ ಒಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಥನವೂ ಹೌದು; ಮತ್ತು ಅದು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾನವ ಕಥನವೂ ಹೌದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ವೈದೇಹಿ, (2015), ಅಸ್ವತ್ಥರು, ಹೆಗ್ಗೋಡು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.
2. ವೈದೇಹಿ, (2006), ಅಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗ, ಹೆಗ್ಗೋಡು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.
3. ಅಶೋಕ ಟಿ.ಪಿ., (2013), ವೈದೇಹಿ ಕಥನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.